

17/1/23

3L00511-LLB 3 years (75.25) V sem

Paper / Subject Code: 75709 / Labour Law & Industrial Relations-I

Time: 2:30 Hours

Marks:75

N.B 1. All questions are compulsory.

2. Figures to the right indicate maximum Marks

Q1. Answer in One or Two Sentences (any 6)

12 Marks

1. What is the object of the Industrial Dispute Act, 1947?
2. Write any one difference between Lock-out and Lay-off.
3. Define the term "Industrial tribunal".
4. What is meant by Unfair labour practices?
5. What is meant by 'Standing Orders'?
6. What is the object of Collective bargaining?
7. What is the duty of the Labour Court under the MRTU & PULP Act, 1971?
8. What is the penalty for closure without notice under the Industrial Dispute Act, 1947?

Q2. Write Short Notes (any 2)

12 Marks

1. Doctrine of Notional Extension
2. Advantages of Collective bargaining
3. Payment of Subsistence allowance
4. Rights & obligations of recognised unions.

Q3. Solve the Following (Any2)

12 Marks

1. Mr. X, a workman registered under the Trade Unions Act, 1926, has committed unfair labour practice.
  - a. Does unfair labour practices is prohibited?
  - b. What is the penalty for committing unfair labour practices?

34692

1 of 4

AFA79903ABD51955BFCBB0C8BA9D7AF4

2. Mr. Z give financial aid to illegal strikes & lockouts.
  - a. Does illegal strikes & lockouts Is punishable?
  - b. What is penalty for giving financial aid to illegal strikes & lockouts?

3. Mr. A, an employer fails to submit draft Standing order U/s. 3 of the Industrial Employment (Standing Orders)Act, 1946.
  - a. What is the time duration for submission of draft Standing orders?
  - b. What is the penalty who fails to submit draft Standing orders U/s. 3?

4. Mr. B, an occupier & manager of the factory will be held responsible & equally liable for breaching the law under the Factories Act, 1948.
  - a. Define "Occupier" under the Factories Act, 1948.
  - b. What is the penalty prescribed for breaching the law under the Factories Act, 1948?

Q4. Answer the Following (Any 3)

39 Marks

1. What are the measures to be taken in factories for health, safety & welfare of the workers under the Factories Act, 1948?
2. What are the privileges & immunities of registered trade unions?
3. Explain the concept of "Collective Bargaining". What are the features of collective bargaining?
4. Define "Retrenchment". What is the procedure for retrenchment under the Industrial Dispute Act, 1947?
5. Explain the object, scope & features of the industrial Employment (Standing Orders)Act, 1946?

*****

[वेळ: २.३० तास]

[गुण:७५]

Please check whether you have got the right question paper.

- प्र. १ एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही सहा) (१२)
- १) औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ चा उद्देश काय आहे?
  - २) 'लॉक-आउट' या शब्दाची व्याख्या करा.
  - ३) औद्योगिक न्यायाधीकरण' या शब्दाची व्याख्या करा.
  - ४) अयोग्य श्रम पद्धतीचा अर्थ काय आहे?
  - ५) 'स्थायी आदेश' म्हणजे काय?
  - ६) सामुहिक सौदेबाजी उद्देश्य काय आहे?
  - ७) MRTU आणि PULP कायदा, १९७१ अंतर्गत 'कामगार Ckyyyourt' चे कर्तव्य काय आहे?
  - ८) औद्योगिक अंतर्गत नोटीस न देता बंद करण्यासाठी काय दंड आहे, १९४७ ?
- प्र. २ टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) (१२)
- १) काल्पनिक विस्ताराची शिकवण
  - २) सामुहिक सौदेबाजीची वैशिष्ट्ये
  - ३) निर्वाह भत्ता भरणे
  - ४) मान्यताप्राप्त युनियनचे अधिकार आणि दायित्वे
- प्र. ३ खालील प्रश्न सोडवा (कोणतेही दोन) (१२)
- १) मिस्टर एक्स, ट्रेड युनियन कायदा, १९२६ अंतर्गत नोंदणीकृत कामगार, हे वचनबद्ध आहे. अयोग्य श्रम प्रथा
अ) अनुचित श्रम प्रथा प्रतिबंधित आहे का?
ब) अनुचित श्रम प्रथा केल्याबद्दल काय शिक्षा आहे?
  - २) श्री. झेड बेकायदेशीर संप आणि टाळेबंदाना आर्थिक मदत करतात.
अ) बेकायदेशीर संप आणि टाळेबंदी दंडनीय आहे का?
ब) बेकायदेशीर संप आणि टाळेबंदाना आर्थिक मदत देण्यासाठी काय दंड आहे?
  - ३) श्री. ए, एक नितोतक्या मसुदा स्थायी आदेश U/s सादर करण्यात अयशस्वी झाला. ३ औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, १९४६
अ) मसुदा स्थायी आदेश सादर करण्यासाठी किती कालावधी आहे?
ब) स्थायी आदेशांचा मसुदा सादर करण्यात अयशस्वी ठरलेल्या व्यक्तीला काय दंड आहे. ३ ?

- ४) मिस्टर बी, कारखान्याचे भोगवटादार आणि व्यवस्थापक श्री बी हे जबाबदार व तितकेचे जबाबदार असतील कारखाना कायदा, १९४८ अंतर्गत कायद्याचे उल्लंघन केल्याबद्दल.
अ) फॅक्टरीज ॲक्ट १९४८ अंतर्गत "कब्जादार" ची व्याख्या करा.
ब) फॅक्टरी ॲक्ट अंतर्गत कायद्याचे उल्लंघन किती दंड निर्धारित केला आहे. १९४८

प्र.४ खालील उत्तर द्या (कोणतीही ३)

- १) कारखान्यांमध्ये आरोग्य, सुरक्षितता आणि कल्याणासाठी काय उपाययोजना कराव्यात. कारखाना अधिनियम, अंतर्गत कामगार १९४८,
२) नोंदणीकृत कामगार संघटनांचे विशेषाधिकार आणि प्रतिकारशक्ती काय आहेत?
३) "कलेक्टिव्ह बार्गेनिंग" ची संकल्पना स्पष्ट करा. सामूहिक वैशिष्ट्ये काय आहेत.
४) "रीट्रॅचमेंट परिभाषित करा. अंतर्गत छाटणीची प्रक्रिया काय आहे औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७?
५) औद्योगिक रोजगाराची वस्तू, व्याप्ती आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. (स्थायी आदेश) अधिनियम, १९४६?

*****

28/03/23

Time: 2:30 Hours

Marks: 75

Q1. Answer in One or Two Sentences (any 6)

12 Marks

1. What is the object of the Trade Union Act, 1926?
2. How many members are required for making the application for registration of the Trade Union?
3. What is the Triple Test as laid down in the case of *Bangalore Water Supply v. A. Rajappa*?
4. Mention any two duties of the Industrial Court under the MRTU & PULP Act, 1971.
5. State the duties of settlement authorities under the Industrial Dispute Act, 1947.
6. Who is an 'Apprentice' under The Apprentice Act, 1961?
7. What are the qualifications prescribed under The Apprentice Act, 1961 for being engaged as an Apprentice?
8. Who is a 'Member' under the MRTU & PULP Act, 1971?

Q2. Write Short Notes (any 2)

12 Marks

1. Contract of Apprenticeship
2. Factory under the Factories Act, 1948
3. International Labour Organization
4. Workman under the Industrial Dispute Act, 1947.

Q3. Solve the Following (Any 2)

12 Marks

1. XYZ Trade Union applies for registration of the trade union. This trade union submitted all the required documents, still, the certificate of registration was refused.
  - a. Explain the legal requisites for providing certificate of registration or the cancellation of the registration of the Trade Union?
  - b. What remedy is available to any aggrieved party for refusal of the registration of the trade union?
2. Vishwa Kalyan Kamgar Sanghatana applied for recognition. It has 32% membership of employees of the industry 'Z'. Another trade union Shramik Kamgar Sangh has 29% of membership of employees of the same industry 'Z'. Both have applied for the recognition.
  - a. Which Trade Union will get the recognition? Why?
  - b. State the legal criteria to provide the recognition to the Trade Unions by in Maharashtra?
3. In an industry Mr. B was an active member of a trade union. The employer changed the conditions of service applicable for him related to one pendency of proceeding of industrial dispute and repeatedly transferred him to different locations, due to his activeness.
  - a. What remedy is available to Mr. B as an employee of the industry as per the Industrial Dispute Act, 1947?
  - b. Explain legal provisions provided to some employees among various trade unions to protect their rights as per Industrial Dispute Act, 1947?

4. In PQR factory the apprentices are undergoing the training. Their health, safety and welfare are the important criteria. Their working time is not fixed.
  - a. Explain the protection provided to all the apprentices under The Apprentices Act, 1961?
  - b. State the working conditions provided to the apprentices by The Apprentices Act, 1961?

Q4. Answer the Following (Any 3)

39 Marks

1. Discuss in detail regarding Registration of Trade Union under the Trade Union Act, 1926.
2. State the Welfare Provisions under the Factories act, 1948.
3. Discuss in detail regarding provisions applicable for Lay- off of the workers.
4. Analyze in detail about Illegal Strike and Lock-out under MRTU and PULP Act, 1971.
5. Explain the term "Collective Bargaining". What are its advantages and disadvantages?

*****

28/3/23

वेळ: 2:३० तास

गुण: ७५

प्र १. एक किंवा दोन वाक्यात उत्तर द्या (कोणतेही ६)

१२ गुण

१. ट्रेड युनियन कायदा, 1926 चा उद्देश काय आहे?
२. व्यवसाय संघाच्या नोंदणीसाठी अर्ज करण्यासाठी किती सदस्यांची आवश्यकता आहे?
३. बेंगळूरू पाणी पुरवठा वि. ए. राजप्पा या प्रकरणात सांगितल्याप्रमाणे तिहेरी चाचणी (triple test) काय आहे?
४. महाराष्ट्र कामगार संघटना मान्यता आणि कामगार अनुचित प्रथा प्रतिबंध अधिनियम, १९७१ अंतर्गत 'औद्योगिक न्यायालयाच्या' कोणत्याही दोन कर्तव्यांचा उल्लेख करा.
५. औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत समझोता प्राधिकरणांची कर्तव्ये सांगा.
६. शिकाऊ उमेदवार अधिनियम १९६१ अंतर्गत 'शिकाऊ उमेदवार' कोण आहे?
७. शिकाऊ उमेदवार अधिनियम १९६१ अंतर्गत शिकाऊ म्हणून नियुक्त होण्यासाठी कोणती पात्रता विहित केलेली आहे?
८. महाराष्ट्र कामगार संघटना मान्यता आणि कामगार अनुचित प्रथा प्रतिबंध अधिनियम, १९७१ अंतर्गत 'सदस्य कोण आहे?

प्र २. थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणत्याही २)

१२ गुण

१. शिकाऊ उमेदवाराचा करार
२. कारखाना अधिनियम १९४८ अंतर्गत 'कारखाना'
३. आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना
४. औद्योगिक विवाद कायदा, 1947 अंतर्गत कामगार.

प्र ३. खालील प्रश्न सोडवा (कोणतेही २)

१२ गुण

1. XYZ व्यवसाय संघ, व्यवसाय संघ अधिनियम १९२६ च्या नोंदणीसाठी अर्ज करतात. नोंदणीसाठी आवश्यक ती सर्व कागदपत्रे सादर केली असताना ही या व्यावसायिक संघाला नोंदणीचे प्रमाणपत्र नाकारले गेले.
a नोंदणी प्रमाणपत्र प्रदान करण्यासाठी किंवा व्यवसाय संघाची नोंदणी रद्द करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या कायदेशीर बाबी स्पष्ट करा?
b व्यवसाय संघाची नोंदणी नाकारल्याबद्दल कोणत्याही पीडित पक्षाकडे कोणता उपाय उपलब्ध आहे?
2. विश्व कल्याण कामगार संघटनेने मान्यतेसाठी अर्ज केला. त्यात 'Z' उद्योगातील कर्मचाऱ्यांची ३२ % सदस्यसंख्या आहे. दुसरी कामगार संघटना श्रमिक कामगार संघाची सभासदसंख्या २९ % याच उद्योगातील कर्मचाऱ्यांची 'Z' आहे. दोघांनीही मान्यतेसाठी अर्ज केला आहे.
a. कोणत्या व्यवसाय संघाला मान्यता मिळेल? का?
b. महाराष्ट्रात व्यवसाय संघांना मान्यता देण्यासाठी कायदेशीर निकष सांगा?

28/3/23

3. एका उद्योगात श्री बी एका व्यायसाय संघाचा सक्रिय सदस्य होते. नियोक्त्याने त्याच्यासाठी लागू असलेल्या सेवेच्या अटी, औद्योगिक विवाद प्रलंबित असल्यामुळे व तो सक्रिय असल्यामुळे बदलतात आणि त्याला वारंवार वेगवेगळ्या ठिकाणी स्थानांतरित करतो..

a. औद्योगिक विवाद अधिनियम, १९४७ नुसार उद्योगाचे कर्मचारी म्हणून श्री बी यांना कोणता उपाय उपलब्ध आहे?

b. औद्योगिक विवाद कायदा, १९४७ नुसार विविध व्यायसाय संघामधील काही कर्मचार्यांना त्यांच्या हक्कांचे संरक्षण करण्यासाठी प्रदान केलेल्या कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा?

4. PQR कारखान्यात शिकाऊ उमेदवार प्रशिक्षण घेत आहेत. त्यांचे आरोग्य, सुरक्षा आणि कल्याण हे महत्त्वाचे निकष आहेत. त्यांच्या कामाची वेळ निश्चित नाही.

a. शिकाऊ उमेदवार अधिनियम १९६१ अंतर्गत सर्व शिकाऊ उमेदवारांना दिलेले संरक्षण स्पष्ट करा?

b. शिकाऊ उमेदवार अधिनियम १९६१ द्वारे शिकाऊंना प्रदान केलेल्या कामाच्या परिस्थिती सांगा?

प्र ४. खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या (कोणत्याही ३)

३९ गुण

१. व्यवसाय संघ अधिनियम १९२६ अंतर्गत व्यवसाय संघाच्या नोंदणीबाबत तपशीलवार चर्चा करा.

२. कारखाना अधिनियम १९४८ अंतर्गत कल्याण कार्ये तरतुदी सांगा.

३. कामगार कपातीबाबत लागू असलेल्या तरतुदींबद्दल तपशीलवार चर्चा करा.

४. महाराष्ट्र कामगार संघटना मान्यता आणि कामगार अनुचित प्रथा प्रतिबंध अधिनियम, १९७१ अंतर्गत बेकायदेशीर संप आणि टाळेबंदी बद्दल तपशीलवार विश्लेषण करा.

५. " सामूहिक वाटाघाटी" या शब्दाचे स्पष्टीकरण करा. त्याचे फायदे आणि तोटे काय आहेत ते सांगा?

*****